

Верховний
Суд

ОГЛЯД

практики розгляду Верховним Судом справ за заявами про видачу судового наказу, якщо заявником та боржником є юридична особа або фізична особа – підприємець

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за січень 2021 року – жовтень 2022 року

ЗМІСТ

1. Підстави та умови видачі дубліката судового наказу	4
2. Строки пред'явлення судового наказу до виконання	8
3. Окремі питання, що виникають під час судового розгляду справ за заявами про видачу судового наказу	10

Перелік уживаних скорочень

ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
КПК України	– Кримінальний процесуальний кодекс України
ОП КГС ВС	– об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду

1. ПІДСТАВИ ТА УМОВИ ВИДАЧІ ДУБЛІКАТА СУДОВОГО НАКАЗУ

ГПК України не надає суду права відмовити в задоволенні заяви про видачу дублікату наказу з мотивів її необґрунтованості й не зобов'язує стягувача наводити причини втрати наказу. За умови встановлення факту невиконання судового рішення видача дублікату наказу не порушує прав боржника та не покладає на нього додаткових зобов'язань, оскільки дублікат наказу має повністю відтворювати втрачений наказ, зокрема містити дату його видачі. Натомість відсутність наказу в стягувача унеможлиблює виконання рішення суду та порушує його права

КГС ВС розглянув у порядку письмового провадження касаційну скаргу АТ «Креді Агріколь Банк» на постанову Східного апеляційного господарського суду від 20.04.2021 та ухвалу Господарського суду Полтавської області від 08.02.2021 у справі № 18/1147/11 за позовом АТ «Креді Агріколь Банк» до ТОВ «Технокомерс ЛТД» про стягнення заборгованості.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Господарський суд Полтавської області рішенням від 01.07.2011 у справі № 18/1147/11 позов задовольнив частково, стягнув з ТОВ «Технокомерс ЛТД» на користь АТ «Креді Агріколь Банк» 423 745,11 грн заборгованості.

На виконання зазначеного рішення Господарським судом Полтавської області 14.07.2011 видано відповідний наказ.

02.02.2021 АТ «Креді Агріколь Банк» звернулося до суду із заявою про видачу дублікату виконавчого документа (судового наказу) у справі № 18/1147/11.

Господарський суд Полтавської області ухвалою від 08.02.2021 відмовив у задоволенні заяви, в якій виснував таке.

Можливість видачі дублікату наказу судом відповідно до норми підпункту 19.4 пункту 19 розділу XI "Перехідні положення" ГПК України залежить від того, чи не закінчився строк, встановлений для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Згідно з наданою АТ «Креді Агріколь Банк» копією наказу Господарського суду Полтавської області від 14.07.2011 у справі № 18/1147/11 «наказ дійсний до пред'явлення до 14.07.2012», тобто строк пред'явлення наказу до виконання сплив 15.07.2012, і заявником не надано доказів на підтвердження пред'явлення в межах зазначеного строку наказу до виконання.

Східний апеляційний господарський суд постановою від 20.04.2021 ухвалу Господарського суду Полтавської області від 08.02.2021 у справі № 18/1147/11 змінив, виклавши її мотивувальну частину в редакції цієї постанови; в іншій частині зазначену ухвалу залишив без змін.

Мотивуючи постанову, суд апеляційної інстанції вказав на помилковий висновок суду першої інстанції про відмову у видачі дублікату виконавчого документа з підстав звернення заявника після спливу строку його пред'явлення до виконання з огляду на обставини переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Водночас, відмовляючи у задоволенні заяви про видачу дубліката наказу, господарський апеляційний суд виходив з того, що матеріали справи не містять доказів на підтвердження факту втрати виконавчого документа у цій справі правоохоронними органами.

На його переконання обставини щодо відсутності у стягувача виконавчого документа у цій справі через його вилучення правоохоронними органами в межах здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні не свідчать про його втрату, як про це помилково зазначав позивач у своїй заяві про видачу дубліката наказу.

ОЦІНКА СУДУ

Скасовуючи оскаржувані судові рішення та задовольняючи заяву АТ «Креді Агріколь Банк» про видачу дубліката наказу Господарського суду Полтавської області від 14.07.2011 № 18/1147/11, КГС ВС зазначив таке.

Дублікат виконавчого документа – це документ, що видається замість втраченого оригіналу та має силу первісного документа. Від оригіналу зазначений документ відрізняється лише спеціальною позначкою "Дублікат".

Аналіз змісту підпункту 19.4 пункту 19 розділу XI "Перехідні положення" ГПК України свідчить, що основними критеріями для задоволення заяви про видачу дубліката виконавчого документа є: втрата виконавчого документа (загублення, викрадення, знищення, істотне пошкодження, вилучення у виконавця або стягувача, що унеможлиблює його виконання, тощо) та звернення до суду із заявою до закінчення строку, встановленого для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

ГПК України не надає суду права відмовити у задоволенні заяви про видачу дубліката наказу з мотивів її необґрунтованості та не зобов'язує стягувача наводити причини втрати наказу. За умови встановлення факту невиконання судового рішення видача дубліката наказу не порушує прав боржника та не покладає на нього додаткових зобов'язань, оскільки дублікат наказу має повністю відтворювати втрачений наказ, у тому числі містити дату його видачі. Натомість відсутність наказу у стягувача унеможлиблює виконання рішення суду та порушує його права.

Водночас обов'язковою умовою для видачі дубліката наказу є звернення до суду з такою заявою в межах встановленого законом строку для пред'явлення його до виконання або його поновлення за рішенням суду (подібний висновок щодо умов видачі дубліката виконавчого документа викладено в постановках КГС ВС від 10.04.2018 у справі № 24/234, від 10.09.2018 у справі № 5011-58/9614-2012, від 21.01.2019 у справі № 916/215/15-г, від 23.05.2019 у справі № 5023/1702/12, від 11.11.2019 у справі № 5/229-04, від 01.04.2020 у справі № 916/924/16, від 18.06.2020 у справі № 24/262, від 03.08.2020 у справі № 904/9718/13, від 17.09.2020 у справі № 19/093-12).

Отже, умовою для видачі дубліката наказу суду є подання відповідної заяви до суду згідно з підпунктом 19.4 пункту 19 розділу XI "Перехідні положення" ГПК України протягом строку, встановленого для пред'явлення виконавчого документа

до виконання, який повинен обчислюватися з урахуванням переривання цього строку та/або його зупинення.

Ураховуючи викладене, під час вирішення питання про можливість видачі судом дубліката виконавчого документа на підставі звернення особи до суду з такою заявою обов'язковому з'ясуванню підлягають обставини дотримання заявником строку, встановленого для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

Якщо строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання не сплив або суд його поновив, то заява про видачу дубліката втраченого документа вважається поданою в межах строку, встановленого для пред'явлення його до виконання. Натомість, коли строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання сплив і суд його не поновив, за результатами розгляду заяви про видачу дубліката втраченого виконавчого документа суд відмовляє у задоволенні цієї заяви (висновок щодо застосування норм права, викладений у постанові ВП ВС від 21.08.2019 у справі № 2-836/11).

Судом апеляційної інстанції встановлено, що наказ Господарського суду Полтавської області від 14.07.2011 у справі № 18/1147/11 був пред'явлений до виконання у визначені законом строки. Водночас 16.08.2019 приватним виконавцем винесено постанову про повернення виконавчого документа стягувачу через відсутність майна, на яке можна звернути стягнення та відмову стягувача залишити за собою майно боржника, нереалізоване під час виконання рішення.

Тож строк пред'явлення виконавчого документа у цій справі переривався, у зв'язку з чим він може бути поданий для примусового виконання повторно в строк до 16.08.2022, про що також зазначено в постанові приватного виконавця від 16.08.2019.

За висновком суду апеляційної інстанції, з яким погодився КГС ВС, стягувач із заявою про видачу дубліката наказу у цій справі звернувся до суду 02.02.2021, тобто в межах строку для пред'явлення його до примусового виконання.

Проте, зазначаючи про відсутність підстав для видачі дубліката наказу у цій справі, господарський апеляційний суд виходив з того, що обставини щодо відсутності у стягувача виконавчого документа через його вилучення правоохоронними органами в межах здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні не свідчать про його втрату.

КГС ВС визнав такий висновок суду апеляційної інстанції помилковим з огляду на таке.

У заяві про видачу дубліката наказу позивач наголошував, що на його численні звернення до правоохоронних органів тимчасово вилучені документи, зокрема оригінал наказу Господарського суду Полтавської області від 14.07.2011 у справі № 18/1147/11, йому повернуті не були.

Посилаючись на те, що матеріали справи не містять доказів на підтвердження факту втрати виконавчого документа у цій справі правоохоронними органами, суд апеляційної інстанції помилково не врахував того, що можливість видачі дубліката виконавчого документа процесуальним законом пов'язується безпосередньо з обставиною втрати такого виконавчого документа самим стягувачем, що і відбулося

у спірному випадку, а не з доведенням ним обставин фактичної втрати цього виконавчого документа іншими особами (фізичного знищення документа, викрадення, загублення тощо).

Крім того, посилання суду апеляційної інстанції на статтю 303 КПК України, відповідно до пункту 1 частини першої якої бездіяльність слідчого прокурора, яка полягає, зокрема, у неповерненні тимчасово вилученого майна, а також у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений цим Кодексом строк, може бути оскаржена під час досудового розслідування, КГС ВС визнала безпідставним.

Суд касаційної інстанції наголосив, що звернення стягувача до суду першої інстанції із заявою про видачу дубліката наказу у цій справі передусім обумовлено фактом втрати цього наказу самим стягувачем як стороною виконавчого провадження за наслідком неповернення його приватним виконавцем, а не як учасником кримінального провадження, для захисту прав яких КПК України передбачено інші спеціальні процедури.

Основними засадами судочинства є, зокрема, обов'язковість судового рішення. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку (статті 129, 129-1 Конституції України).

Для отримання дублікату наказу, виданого на виконання чинного рішення (а іншого не доведено), стягувач не повинен доводити фізичної втрати оригіналу наказу, а має доводити відсутність у нього виконавчого документа, який йому було видано, та, як наслідок, відсутність у нього можливості звернутися до органів виконання, оскільки його прагненням є лише виконання чинного судового рішення.

Ухвалюючи у справі № 18/1147/11 судові рішення про відмову у видачі дублікату судового наказу з підстав спливу строку пред'явлення виконавчого документа до виконання (суд першої інстанції) та недоведеності обставин фактичної втрати виконавчого документа правоохоронними органами (висновок суду апеляційної інстанції), суди попередніх інстанцій не застосували до спірних правовідносин приписи Закону України «Про виконавче провадження», який підлягав застосуванню, та порушили норми Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, процесуального закону (статей 18, 236, підпункту 19.4 пункту 1 розділу XI «Перехідні положення» ГПК України) щодо обов'язковості судового рішення.

Тож КГС ВС визнав помилковим висновок судів попередніх інстанцій щодо відсутності підстав для задоволення заяви ПАТ «Креді Агріколь Банк» про видачу дублікату виконавчого документа (судового наказу) у справі № 18/1147/11.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 15 липня 2021 року у справі № 18/1147/11 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98327163>. Див. також правові позиції, викладені в постановках КГС ВС від 20 липня 2021 року у справі № 910/20594/15, від 13 вересня 2021 року у справі № 922/4576/15, від 23 грудня 2021 року у справі № 910/26303/14, від 24 січня 2022 року у справі № 18/113-53/81, від 16 лютого 2022 року у справі № 10/246, від 16 травня 2022 року у справі № 5023/3220/11, від 4 серпня 2022 року у справі № 21/5005/2686/2012.

2. СТРОКИ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ СУДОВОГО НАКАЗУ ДО ВИКОНАННЯ

Якщо строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання не сплив або суд його поновив, то заява про видачу дубліката втраченого документа вважається поданою в межах строку, встановленого для пред'явлення його до виконання

КГС ВС розглянув у письмовому провадженні касаційну скаргу ТОВ «Галантос» на постанову Центрального апеляційного господарського суду від 06.04.2021 та ухвалу Господарського суду Дніпропетровської області від 14.12.2020 за заявою ПАТ «Промінвестбанк» про видачу дубліката наказу та поновлення строку для пред'явлення наказу до виконання у справі за позовом ПАТ «Промінвестбанк» до ТОВ «Авіто Трейдинг Груп», ТОВ «Галантос» про звернення стягнення на предмет іпотеки та за зустрічним позовом ТОВ «Галантос» до ПАТ «Промінвестбанк» про визнання недійсним договору іпотеки.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Дніпропетровської області від 23.03.2015 в задоволенні первісного та зустрічного позовів відмовлено.

Постановою Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 01.07.2015 рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 23.03.2015 в частині відмови в задоволенні первісного позову скасовано і ухвалено нове рішення про його задоволення.

На виконання постанови Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 01.07.2015 Господарським судом Дніпропетровської області 08.07.2015 видано наказ про звернення стягнення на предмет іпотеки на користь позивача зі строком пред'явлення до 02.07.2016, який пред'явлено позивачем до виконання до відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України.

Ухвалою Верховного Суду України від 25.05.2016 відкрито провадження за заявою ПАТ «Промінвестбанк» про перегляд постанови Вищого господарського суду України від 05.10.2015 у справі № 40/5005/7101/2011.

Постановою Верховного Суду України від 06.07.2016 у цій справі постанову Вищого господарського суду України від 05.10.2015 у справі № 40/5005/7101/2011 скасовано як таку, що прийнята з порушенням норм матеріального права, залишено без змін постанову Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 01.07.2015 про задоволення позовних вимог ПАТ «Промінвестбанк» про звернення стягнення на предмет іпотеки.

Постановою Верховного Суду від 31.05.2018 скасовано постанову Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 06.09.2017 у цій справі, якою за нововиявленими обставинами було скасовано постанову апеляційного суду від 01.07.2015, та направлено справу за заявою ТОВ «Авіто» про перегляд за нововиявленими обставинами постанови Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 01.07.2015 на новий розгляд до Дніпропетровського апеляційного господарського суду.

Ухвалою Центрального апеляційного господарського суду від 04.12.2018 за результатами нового розгляду заяви ТОВ «Авіто» про перегляд за нововиявленими обставинами постанови Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 01.07.2015 відмовлено в задоволенні цієї заяви, постанову Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 01.07.2015 залишено без змін.

25.01.2019 ПАТ «Промінвестбанк» звернулося до господарського суду з вимогою про видачу дубліката наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 08.07.2015 у справі № 40/5005/7101/2011.

Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 14.12.2020, залишеною без змін постановою Центрального апеляційного господарського суду від 06.04.2021, заяву ПАТ «Промінвестбанк» задоволено, поновлено строк для пред'явлення до виконання наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 08.07.2015 у справі № 40/5005/7101/2011 та видано його дублікат.

ОЦІНКА СУДУ

Залишаючи без змін рішення судів попередніх інстанцій, КГС ВС зазначив таке.

Відповідно до статті 129-1 Конституції України та статті 326 ГПК України рішення господарського суду, що набрали законної сили, є обов'язковими на всій території України і виконуються у порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження».

Згідно з частиною першою статті 327 ГПК України виконання судового рішення здійснюється на підставі наказу, виданого судом, який розглядав справу як суд першої інстанції.

Пунктом 9 розділу XI «Перехідні положення» ГПК України встановлено, що справи у судах першої та апеляційної інстанцій, провадження у яких порушено до набрання чинності цією редакцією Кодексу, розглядаються за правилами, що діють після набрання чинності цією редакцією Кодексу.

Згідно з пунктом 2 частини першої статті 22 Закону України «Про виконавче провадження» (в редакції від 14.05.2015) виконавчі документи, зокрема накази господарських судів, можуть бути пред'явлені до виконання протягом року, якщо інше не передбачено законом.

Відповідно до частини першої статті 329 ГПК України у разі пропуску строку для пред'явлення наказу, судового наказу до виконання з причин, визнаних судом поважними, пропущений строк може бути поновлено.

Підпунктом 19.4 пункту 19 розділу XI «Перехідні положення» ГПК України не передбачено інших обмежень для видачі дубліката наказу, окрім звернення стягувача або державного виконавця з відповідною заявою до закінчення строку, встановленого для пред'явлення виконавчого документа до виконання або поновлення строку пред'явлення наказу до виконання.

У цій справі суди дійшли висновку про поважність причин пропуску строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання та поновили такий строк, у зв'язку з чим зазначили про наявність підстав для видачі дубліката наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 08.07.2015 у справі № 40/5005/7101/2011.

Судові рішення у цій частині відповідають висновку ВП ВС, викладеному в постанові від 21.08.2019 у справі № 2-836/11, згідно з яким «якщо строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання не сплив або суд його поновив, то заява про видачу дубліката цього документа, який втрачений, вважається поданою у межах встановленого для пред'явлення його до виконання строку».

Доводи скаржника про неподання позивачем заяви про видачу дубліката наказу спростовуються наявною в матеріалах справи процесуальною заявою, яка викладена у формі пояснень до скарги ПАТ «Промінвестбанк» на рішення, дії відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України щодо примусового виконання наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 08.07.2015 у справі № 40/5005/7101/2011 у виконавчому провадженні та заяви про видачу дубліката наказу суду, в якій зазначено вимогу видати дублікат наказу Господарського суду Дніпропетровської області від 08.07.2015 у справі № 40/5005/7101/2011, необхідність видачі якого обґрунтовано в тексті процесуальної заяви.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 7 липня 2021 року у справі № 40/5005/7101/2011 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98140124>.

3. ОКРЕМІ ПИТАННЯ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЗА ЗАЯВАМИ ПРО ВИДАЧУ СУДОВОГО НАКАЗУ

Про поворот виконання рішення суд вирішує за наявності відповідної заяви сторони

КГС ВС розглянув касаційну скаргу АТ «Банк Альянс» на постанову Північного апеляційного господарського суду від 08.02.2022 у справі № 910/9397/20 за позовом ДП «Адміністрація морських портів України» (далі – Адміністрація) до АТ «Банк Альянс» (далі – Банк) за участю третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору на стороні відповідача, – ТОВ «Гідробуд Україна» (далі – Товариство) про стягнення 3 659 999,52 грн.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

01.07.2020 Адміністрація звернулася до Господарського суду міста Києва з позовом до Банку про стягнення коштів у розмірі 3 659 999,52 грн. Позов обґрунтований тим, що Товариство неналежним чином виконало свої зобов'язання за договором, у зв'язку з чим відповідач як банк-гарант повинен виплатити суму банківської гарантії.

Рішенням Господарського суду міста Києва від 18.05.2021 у задоволенні позову відмовлено.

Північний апеляційний господарський суд постановою від 08.02.2022 рішення суду першої інстанції скасував та ухвалив нове рішення про задоволення позову.

ОЦІНКА СУДУ

Скасувавши постанову апеляційного господарського суду КГС ВС також задовольнив заяву про поворот виконання судового рішення та зазначив таке.

Банк звернувся до Верховного Суду із заявою, в якій просив здійснити поворот виконання оспорюваної постанови суду апеляційної інстанції, виконаної ним добровільно, та стягнути з Адміністрації 3 659 999,52 грн суми банківської гарантії, 54 899,99 грн судового збору за подання позовної заяви та 82 349,99 грн судового збору за подання апеляційної скарги.

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 333 ГПК суд апеляційної чи касаційної інстанції, приймаючи постанову, вирішує питання про поворот виконання, якщо, скасувавши рішення (визнавши його нечинним), він відмовляє в позові повністю.

Згідно з частиною шостою статті 333 ГПК до заяви про поворот виконання рішення шляхом повернення стягнутих грошових сум, майна або його вартості додається документ, який підтверджує те, що суму, стягнуту за раніше прийнятим рішенням, списано установою банку або майно вилучено державним або приватним виконавцем.

До заяви про поворот виконання постанови суду апеляційної інстанції Банк долучив платіжні доручення про погашення витрат, пов'язаних зі сплатою судового збору за подання апеляційної скарги, про погашення витрат, пов'язаних зі сплатою судового збору за подання позовної заяви, про сплату коштів за банківською гарантією (щодо Товариства на користь Адміністрації). Зазначені платіжні доручення містять відмітки про проведення Банком як виконавцем відповідних платежів 24.02.2022.

Оскільки КГС ВС дійшов висновку про скасування постанови суду апеляційної інстанції та залишення в силі рішення суду першої інстанції, яким у задоволенні позову Адміністрації до Банку відмовлено повністю, заява про поворот виконання постанови суду апеляційної інстанції підлягає задоволенню.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 8 червня 2022 року у справі № 910/9397/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104896138>.

Див. також постанову ОП КГС ВС від 18 червня 2021 року у справі № 910/16898/19.

Чинне процесуальне законодавство передбачає механізм нівелювання процедури примусового виконання судового наказу за відсутності відповідного обов'язку боржника шляхом визнання цього наказу таким, що не підлягає виконанню. Правовий механізм визнання наказу таким, що не підлягає виконанню, не обмежений переліком обставин, а пов'язується з наявністю самого обов'язку

КГС ВС розглянув у порядку письмового провадження касаційну скаргу ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» на ухвалу Господарського суду Полтавської області від 09.11.2021 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 14.02.2022 за заявою КП «Теплоенерго» Кременчуцької міської ради

Кременчуцького району Полтавської області про часткове визнання таким, що не підлягає виконанню, наказу від 13.11.2021 у справі № 917/313/18 за позовом ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» до КП "Теплоенерго" Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області про стягнення 28 788 693,22 грн.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Полтавської області від 19.07.2018, залишеним без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 31.10.2018, у справі № 917/313/18 позов ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» задоволено частково. Стягнуто з КП «Теплоенерго» на користь ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» заборгованість у розмірі 28 466 919,09 грн, пеню в – 1 262 514,72 грн, 3 % річних – 234 734,07 грн, інфляційні втрати – 530 634,04 грн, витрати зі сплати судового збору – 476 359,75 грн.

На виконання зазначеного рішення Господарським судом Полтавської області 13.11.2018 видано судовий наказ.

У жовтні 2021 КП «Теплоенерго» (далі – боржник) звернулося до Господарського суду Полтавської області із заявою про часткове визнання таким, що не підлягає виконанню, наказу у справі № 917/313/18.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 09.11.2021, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 14.02.2022, заяву КП «Теплоенерго» задоволено. Визнано наказ Господарського суду Полтавської області від 13.11.2018 у справі № 917/313/18 таким, що не підлягає виконанню в частині стягнення з КП «Теплоенерго» на користь ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» 1 262 514,72 грн пені, 234 734,07 грн – 3 % річних, 530 634,04 грн – інфляційних втрат.

ОЦІНКА СУДУ

Залишаючи без змін рішення судів попередніх інстанцій, КГС ВС зазначив таке.

Задовольняючи заяву відповідача про визнання наказу господарського суду у цій справі таким, що не підлягає виконанню в частині стягнення з відповідача 3 % річних, інфляційних втрат, пені та штрафу, господарські суди попередніх інстанцій обґрунтовано виходили з того, що згідно з абзацами другим, третім частини першої статті 7 Закону України «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних організацій та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення» у редакції Закону № 1639-IX на реструктуризовану заборгованість за спожитий природний газ, а також послуги з його розподілу та транспортування, а також за теплову енергію станом на 01.06.2021 неустойка (штраф, пеня), інфляційні нарахування, проценти річних не нараховуються. Нараховані на заборгованість за спожитий природний газ, послуги з його розподілу та транспортування, а також за теплову енергію, отриману для її подальшого постачання споживачам та/або надання відповідних комунальних послуг, утворену станом на 01.06.2021, неустойка (штраф, пеня), інфляційні нарахування, проценти річних не можуть бути предметом подальшого продажу та врегульовуються у такий спосіб: підлягають списанню з дня набрання чинності цим Законом, якщо погашення основної частини боргу здійснено до 01.06.2021 або до моменту

укладення договорів про реструктуризацію відповідно до статті 5 цього Закону, в тому числі шляхом проведення взаєморозрахунків згідно зі статтею 4 цього Закону.

Чинне процесуальне законодавство передбачає механізм нівелювання процедури примусового виконання судового наказу в разі відсутності відповідного обов'язку боржника шляхом визнання цього наказу таким, що не підлягає виконанню. При цьому КГС ВС виходив з того, що правовий механізм визнання наказу таким, що не підлягає виконанню, не обмежено переліком обставин, а пов'язується з наявністю самого обов'язку. Подібні за змістом висновки викладено також у постановках КГС ВС від 23.01.2018 у справі № 914/3131/15, від 14.06.20218 у справі № 914/4134/15, від 06.07.2018 у справі № 918/882/15.

Аналіз положень зазначеного Закону свідчить, що встановлений законодавцем обов'язок списати заборгованість з неустойки, 3 % річних, інфляційних витрат має на меті звільнення боржника від додаткового навантаження в умовах повного виконання основного зобов'язання задля забезпечення досягнення мети цього Закону, а саме: забезпечення сталого функціонування теплопостачальних та теплогенеруючих організацій і підприємств централізованого водопостачання і водовідведення.

Отже, цією нормою законодавець передбачив можливість звільнення боржника від відповідальності за несвоєчасне виконання грошового зобов'язання у сфері теплопостачання як у спосіб ненарахування йому неустойки, інфляційних втрат, відсотків річних на початкову заборгованість, так і у спосіб списання цих нарахувань. Право не нараховувати неустойку, інфляційні втрати, відсотки річних не залежить від будь-яких інших умов, окрім погашення боржником заборгованості до 01.06.2021.

Господарські суди попередніх інстанцій, врахувавши положення статей 1, 2, 3, частини першої статті 7 зазначеного Закону, статті 328 ГПК України та встановивши, що заявлені до стягнення з відповідача 3 % річних, інфляційних втрат, неустойки було нараховано на заборгованість, яку відповідач погасив до 01.06.2021, а тому такі нарахування підлягають списанню відповідно до частини першої статті 7 зазначеного Закону, дійшли обґрунтованих висновків про наявність правових підстав для визнання наказу суду в цій справі в частині стягнення з відповідача 3 % річних, інфляційних втрат, пені та штрафу таким, що не підлягає виконанню.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 18 липня 2022 року у справі № 917/313/18 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105301105>.

У межах розгляду саме заяви про визнання наказу таким, що не підлягає виконанню повністю або частково, встановлюється лише наявність чи відсутність чіткого й однозначного факту припинення обов'язку боржника добровільним виконанням боржником чи іншою особою або з інших причин, проте не здійснюється перегляд самого судового рішення, самого спору по суті, встановлених судовим рішенням фактичних обставин справи, дослідження доказів, що свідчать про можливу зміну цих обставин, з прийняттям відповідних висновків

КГС ВС розглянув у порядку письмового провадження касаційну скаргу приватного виконавця виконавчого округу Полтавської області (далі – Виконавець) на ухвалу Східного апеляційного господарського суду від 15.02.2022 у справі № 917/244/21 за заявою ФГ «Актив С.М.» про визнання наказу Господарського суду Полтавської області від 07.07.2021 таким, що не підлягає виконанню, у справі за позовом ТОВ «Елідон Тех» (далі – Товариство) до ФГ «Актив С.М.» (далі – Господарство) про стягнення 484 491,67 грн.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Рішенням Господарського суду Полтавської області від 15.06.2021 позов задоволено повністю. Стягнуто з Господарства на користь Товариства 223 038,59 грн основного боргу; 75 174,77 грн плати за користування чужими коштами; 58 037,08 грн пені; 103 963,22 грн 24 % річних; 24 278,01 грн інфляційних втрат; 7 267,38 грн витрат зі сплати судового збору.

На виконання зазначеного рішення 07.07.2021 видано відповідний наказ.

07.10.2021 до Господарського суду Полтавської області надійшла заява Господарства про визнання наказу таким, що не підлягає виконанню в частині стягнення з боржника 223 038,59 грн основного боргу.

28.10.2021 до Господарського суду Полтавської області надійшла заява Господарства про визнання наказу таким, що не підлягає виконанню в частині стягнення з боржника 75 174,77 грн плати за користування чужими коштами; 58 037,08 грн пені; 100 962,99 грн 24 % річних; 24 278,01 грн інфляційних втрат з посиланням на добровільне виконання рішення на зазначену суму.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 04.11.2021 заяву Господарства задоволено. Визнано наказ Господарського суду Полтавської області від 07.07.2021 в частині стягнення з Господарства на користь Товариства заборгованості у розмірі 488758,82 грн таким, що не підлягає виконанню.

Виконавець звернувся до Східного апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою, в якій просив скасувати ухвалу Господарського суду Полтавської області від 04.11.2022 у справі № 917/244/21 про визнання наказу таким, що не підлягає виконанню.

Ухвалою Східного апеляційного господарського суду від 15.02.2022 закрито апеляційне провадження за апеляційною скаргою Виконавця на ухвалу Господарського суду Полтавської області від 04.11.2021 у справі № 917/244/21.

ОЦІНКА СУДУ

Скасовуючи ухвалу суду апеляційної інстанції та передаючи справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції, КГС ВС зазначив таке.

Відповідно до частин першої та другої статті 328 ГПК України суд, який видав виконавчий документ, може за заявою стягувача або боржника виправити помилку, допущену при його оформленні або видачі, чи визнати виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню; суд визнає виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню повністю або частково, якщо його було видано помилково або якщо обов'язок боржника відсутній повністю чи частково у зв'язку

з його припиненням, добровільним виконанням боржником чи іншою особою або з інших причин.

Тобто в межах розгляду саме заяви про визнання наказу таким, що не підлягає виконанню повністю або частково, встановлюється лише наявність чи відсутність чіткого та однозначного факту припинення обов'язку боржника добровільним виконанням боржником чи іншою особою або з інших причин, проте не здійснюється перегляд самого судового рішення, самого спору по суті, встановлених судовим рішенням фактичних обставин справи, дослідження доказів, що свідчать про можливу зміну цих обставин, з прийняттям відповідних висновків.

Водночас за статтею 1 Закону України «Про виконавче провадження» виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) – це сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню.

Частиною першою статті 13 зазначеного Закону визначено, що під час здійснення виконавчого провадження виконавець вчиняє виконавчі дії та приймає рішення шляхом винесення постанов, попереджень, внесення подань, складення актів та протоколів, надання доручень, розпоряджень, вимог, подання запитів, заяв, повідомлень або інших процесуальних документів у випадках, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Згідно зі статтею 18 названого Закону виконавець зобов'язаний вживати передбачених цим Законом заходів щодо примусового виконання рішень, неупереджено, ефективно, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії.

Закон України «Про виконавче провадження» передбачає низку заходів примусового виконання рішень, зокрема звернення стягнення на кошти, цінні папери, інше майно (майнові права), корпоративні права, майнові права інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної, творчої діяльності, інше майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, або боржник володіє ними спільно з іншими особами (пункт 1 частини першої статті 10).

За загальним правилом при розгляді апеляційної скарги, поданої особою, яка не брала участі в розгляді справи судом першої інстанції і вважає, що місцевим господарським судом вирішено питання про її права та обов'язки, суд апеляційної інстанції має належним чином дослідити і встановити, чи вирішив суд в оскаржуваному рішенні питання про права, інтереси та (або) обов'язки заявника апеляційної скарги. При цьому суд апеляційної інстанції не повинен формально підходити до вирішення цього питання, а має з огляду на предмет та підстави позову, а також встановлені судом першої інстанції обставини справи обґрунтувати, яким чином суд вирішив питання про права та обов'язки такої особи,

та у випадку їх підтвердження визначити її процесуальний статус як учасника справи шляхом прийняття відповідного процесуального рішення.

Суд апеляційної інстанції в ухвалі від 15.02.2022 зазначив, що приписи частини третьої статті 328 ГПК України вимагають при розгляді заяви про визнання наказу таким, що не підлягає виконанню, повідомляти про це виключно стягувача та боржника.

Також Східний апеляційний господарський суд встановив, що стягувачем у цій справі є Товариство, а боржником – Господарство, яких було повідомлено про розгляд заяви боржника, а тому повідомлення інших учасників справи або органу, який здійснює примусове виконання наказу, частиною третьою статті 328 ГПК України не передбачено.

З огляду на наведене апеляційний господарський суд дійшов висновку про те, що твердження заявника апеляційної скарги про необхідність його залучення до розгляду цієї заяви, не відповідають приписам статті 328 ГПК України. Водночас суд апеляційної інстанції, посилаючись на приписи статті 328 ГПК України, не дослідив з огляду на предмет та підстави заяви правомірність застосування такої норми. Зокрема, він не перевірів, яким чином було виконане судові рішення (у порядку добровільного виконання боржником чи на стадії його примусового виконання), та не дослідив, яким чином дії Господарства та прийнята Господарським судом Полтавської області ухвала від 04.11.2021 могли вплинути на права та обов'язки Виконавця.

Детальніше з текстом постанови КГС ВС від 19 вересня 2022 року у справі № 917/244/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106329837>.

Огляд практики розгляду Верховним Судом справ за заявами про видачу судового наказу, якщо заявником та боржником є юридична особа або фізична особа – підприємець. Рішення, внесені до ЄДРСР, за січень 2021 року – жовтень 2022 року / Упоряд.: управління забезпечення роботи судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС. Київ, 2022. – 16 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Верховного Суду, ухвалених у господарських справах. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua